

Vzpomínka na říjnové oslavy před 150 lety ve Sloupě a v Jedovnicích

Jak jste jistě poznali z číslovky v nadpisu, nepůjde o oslavy Velké říjnové socialistické revoluce, ale o něco, co se stalo už mnohem dříve. Oslavy, které chci tímto příspěvkem připomenout, se vztahují k takzvanému Říjnovému diplomu.

Asi jen málokdo dnes ví, o čem je vlastně řeč. Říjnový diplom byl vydán dne 20. října roku 1860 tehdejším císařem Františkem Josefem I. (*18.8.1830 – †21.11.1916). Šlo o prohlášení, kterým se císař navždy zříkal absolutismu (forma vlády charakterizovaná ústředním postavením panovníka). Zároveň tímto diplomem uvedl v činnost tzv. Říšskou radu, která se stala jeho poradním orgánem. Vydání tohoto diplomu mělo být koncem „období temna“. Bylo tedy zřejmé a logické, že lidé budou tento den oslavovat a připomínat si hlavně světle.

O tom, jak probíhaly oslavy ve Sloupě a v Jedovnicích v roce 1865, se dozvídáme například z dobového tisku (např. z Moravské orlice): „... Čtenářský a pěvecký spolek ve Sloupě zařídil ve čtvrtek večer osvětlení spolkových místností, svatojánské ohně po okolních horách a střelbu téhož, jakož i příštího dne při slavných službách Božích. Večerní společná zábava všecky uspokojila, jmenovitě zdařilé sbory řízené panem M a deklamace (výrazný přednes stylizované prózy nebo veršů – pozn. MK) se líbily. Každý sobě přál, by se podobné zábavy častěji opakovaly, nájmě aby spolek i nějakou veřejnou besedu uspořádal, což by, an se dosti sil ve spolku nachází, při větší svornosti snadně se provésti dalo. Doufáme, že sobě slavný výbor spolku přání našeho povšimne. Se spolkem závodila takřka obec Sloupská při osvětlení, a poskytla milý pohled, když jsme s hudbou čtenářským spolkem objednanou, po ulici večer se procházeli při zvuku národní hymny a národních pochodech... Ve Sloupě jsme však pozorovali s podivením, že dům pana lesního ředitele a kaplanka ostaly temné, ač nás u hodináře pana J. zase zdařený průsvit překvapil.“

Pisatel článku záměrně uvedl pouze počáteční písmena od příjmení dvou účastníků. Jejich identifikace ale není nijak složitá. Pan „M“ byl učitel Vincenc Mazal, který bydlel v Panské ulici čp. 38. Tento dům byl asanován v sedmdesátých letech XX. století. Jeho manželkou byla Josefa Ponešová, dcera ostrovského mlynáře. Hodinář „J“ se jmenoval Josef Jedlička a bydlel v čp. 21, což je domek za mostem na Příhon.

V Jedovnicích probíhaly oslavy následovně: „Dne 19. v ¾ na 6 hod. večer dalo se více střelných ran z hmoždířů, načež všeobecné osvětlení započalo; před radnicí hudba zahrála národní hymnu, načež se sláva od představených obecních a spolku pěvecko-čtenářského spolku vícekrát provolala; po několika národních písních táhl průvod veškerého občanstva od radnice k farnímu domu, který nade vše jiné překrásně osvětlen byl, i zde se zastaveničko udělalo, načež průvod provázen hudbou všechny ulice a náměstí prošel. Konečně se vešlo do spolku čtenářsko-pěveckého, kdež zábava až do 12 hodin trvala. Podotknouti se sluší, že mnoho z našich místností krásnými transparenty ozdobeny byly. Dne 20. na úsvitě znovu střelba započala a o 9 hod. slavná mše s asistencí sloužena byla. Mše byla od p. Kloosa, profesora ve Vídni, a od zpěváckého spolku Jedovnického zdárně provedena.“

K výročí Říjnového diplomu v roce 1865 vyryl pamětní medaili Václav Seidan (*14.5.1817 - †29.3.1870), který patřil v polovině XIX. století k nejproslulejším medailérům. Měla velikost tolaru (průměr asi 40 mm). Na přední straně bylo vyobrazení císaře a nápis: „František Josef I., císař rakouský, král český“. Na zadní straně pak byla vyobrazena stylizovaná svatováclavská koruna podložená mečem a žezlem s horním nápisem: „Dne 20. října 1860“ a dolním nápisem: „Dne 20. října 1865“. Byla ražena z britského kovu, což je (podle slovníku Fr. Št. Kotta) slitina jedné části antimonu a devíti částí cínu. Jeden kus stál tehdy 30 krejcarů.

Pro tehdejší lid představoval Říjnový diplom naději v budoucnost, kterou zažívali jejich potomci například v letech 1918, 1945, 1968 nebo 1989.

Podoba medaile: <http://www.franz-josef.cz/medaile-frantiska-josefa-cisar-rakousky-a-kral-cesky.html>

Miloslav Kuběna